Aruba, toen en nu...

Een industrie van toen en nu: *aloë*

In de 19e en begin 20e eeuw, voor de komst van de grote industrieën zoals de raffinaderijen, leefde de bevolking van Aruba, net als die van de zustereilanden trouwens, in diepe armoede. De mensen leefden van visserij en landbouw (voornamelijk maïs), maar er werden, soms op initiatief van de overheid, ook wel op enkele andere gebieden pogingen gedaan om het volk middelen van bestaan te bieden: het waren eigenlijk primitieve industrieën. Eén daarvan is de aloë-cultuur.

Aloësnijders en transportmiddel

Primitieve aloëstokerij

Casey Eman's Aruba Aloë Production Co.

Aloësap uit een bak

door **Evert Bongers**

De aloëplant wordt al sinds midden 1800 op Aruba verbouwd. Het klimaat en de droge grond lenen zich bij uitstek voor de aloëteelt. De plant doet het hier heel goed: de Arubaanse aloë heeft een aloïnegehalte van 22 procent, terwijl het gehalte van de aloë in de rest van de wereld ten hoogste 15 procent bevat.

De grootste bloei van de aloë-cultuur maakte Aruba door onder gezaghebber Jan Helenus Ferguson (1866-1871). De weg door de aloëvelden vanuit de stad werd dan ook naar hem genoemd. In de 19e eeuw werd ook een aloëplantage aangelegd, genaamd Socotoro; deze naam leeft nog steeds voort in de naam van de wijk Socotoro en is vermoedelijk te herleiden naar het eiland Sokotra of Socotora, destijds een Brits eiland in de Indische Oceaan voor de kust van Yemen. Dat eiland ligt op dezelfde breedtegraad als Aruba en daar wordt ook aloë verbouwd. De legende wil dat Alexander de Grote op aanraden van Aristoteles dit eiland veroverde voor de aloë die hij gebruikte om de wonden van zijn soldaten te genezen. Een andere naam die bekend is van een straat en een wijk is die van de Fransman Louis Bazin en zijn aloëplantage, Mon Plaisir. Daar verrees begin 1900 een voor die tijd moderne stoomkookinrichting. De aloevelden buiten de stad heetten Dakota en die naam leeft voort in die van de bekende wijk en tot 1955 als naam van het vliegveld van Aruba. In 1890 begon Cornelis Eman met de commerciële teelt van aloë. Aruba was in de 19e eeuw de grootste leverancier van aloëhars, die voornamelijk werd gebruikt voor de productie van laxerende middelen. De aloëhars werd naar het buitenland geexporteerd, voor het merendeel naar New York, maar ook naar Hamburg en naar Londen. De hars uit de Antillen (destijds 'Curaçaose' genoemd) was één van de beste ter wereld en duurder dan de andere soorten op de markt. Het aandeel van Aruba in de 'Curaçaose' export was ruim 90 procent. In de economie van de tijd voor de komst van de olie-industrie betekende de aloë een redelijke bron van inkomsten, vooral voor de kleine *cunucero*. In tijden van werkeloosheid – de droge tijd – was de aloeteelt een goede bron van bestaan. Begin 1900 werd het eerste wetenschappelijk onderzoek op de aloëplant verricht. Daarbij werd de genezende werking van aloë op verbranding door zonnestraling en andere brandwonden onomstotelijk bevestigd. Door de komst van de olie-industrie veranderde er veel op de arbeidsmarkt op Aruba en raakte de aloëteelt wat op de achtergrond.

Pas na de Tweede Wereldoorlog werd de aloëcultuur weer hervat. In 1949 richtte Casey Eman, de zoon van Cornelis, de eerste aloëfabriek van Aruba op, onder de naam Aruba Aloe Products Company. Destijds werden de aloësappen plaatselijk bewerkt tot aloïne en verscheept naar de Verenigde Staten. De productie van Arubaanse aloë bedroeg in 1951 ongeveer 15.000 pond oftewel 30 procent van de totale wereldopbrengst. Maar in de jaren 50 stopten de grote farmaceutische industrieën met het kopen van het Arubaanse product, omdat het een concurrentie betekende voor de synthetische medicinale producten.

Daardoor en door de vroegtijdige dood in 1956 van Casey Eman (50) moest de fabriek sluiten. In de jaren 60 blies Casey's broer Jani de zaak weer nieuw leven in door het over de boeg te gooien van productie van cosmetische middelen. Daarmee beleefde de aloë-industrie een nieuwe bloei die nog steeds voortduurt. De aloëfabriek is sinds 2000 overgenomen door zakenman Louis Posner die het bedrijf in Hato en de producten verder heeft uitgebreid en er een museum met toeristische rondleidingen aan heeft gekoppeld. Het bedrijf viert dit jaar zijn 125-jarig bestaan.

De afbeelding van de aloëplant is te vinden op het wapen van Aruba, in de zogenaamde hex-signs op traditionele cunucu-huizen en is daarmee deel van het biologisch erfgoed van ons eiland.